

Año I. Palma 10 Enero de 1873. Núm. 1.

EL MAGISTERIO BALEAR

PERIÓDICO DE PRIMERA ENSEÑANZA.

Sale los días 10, 20 y 30 de cada mes.

Puntos de suscripción.	DIRECCION Y REDACCION, Consolacion, n.º 18.	Precios de suscripción.
En la Administracion y en la Imprenta y Libro- ría de D. P. J. Gelabert.	ADMINISTRACION, S. Lorenzo, n.º 41.	Por trimestre. 1 1/2 pts. Por semestre. 2 1/2 » Por un año. 5 »

ADVERTENCIA.

Este número y el siguiente de EL MAGISTERIO BALEAR se repartirán a todos los antiguos suscritores de EL FOMENTO BALEAR y a todos los maestros de la provincia. Los que no quieran ser considerados como tales suscritores, se servirán devolver el periódico con solo escribir en la faja *no se admite* y devolverlo al correo.

Los maestros que quieran disfrutar las ventajas de la Asociacion se servirán adherirse, dirigiendo la carta al Director del periódico. Los que no devuelvan los dos primeros números se considerarán como suscritores.

Á LOS MAESTROS DE PRIMERA ENSEÑANZA DE ESTA PROVINCIA.

Reunidos un crecido número de vosotros el Agosto del año último, con el objeto de conocer y establecer entre todos relaciones de fraternidad para auxiliarnos mutuamente, se tomó el acuerdo de constituirnos en Asociacion bajo las bases de todos los establecidos en el proyecto de reglamento que, en el interino, se publicó con fecha 5 de Diciembre en el periódico de instruccion «El Fomento Balear».

XIV Jornades
d'estudis locals
de Sóller i Fornalutx

8 i 9 de novembre de 2019

**NOTÍCIES RELACIONADES AMB
SÓLLER I FORNALUTX A LA REVISTA
EL MAGISTERIO BALEAR
(1873-1900)**

CONTEXT HISTÒRIC

1873

Rei Amadeu I
de Savoia

Guerra Civil
(carlistes) 1872

Situació política
molt inestable

Abdicació del rei (febrer)

PRIMERA REPÚBLICA

Revoltes cantonals entre federalistes i centralistes

COP D'ESTAT (General Pavía)

Restauració de la monarquia
Alfons XII

CONTEXT SOCIOECONÒMIC

1873

**Augment constant
de la població**

→ Migracions a Amèrica

→ Èxode cap a les ciutats

→ Excés de ma d'obra

- Fam
- Precarietat
- Analfabetisme
- Explotació infantil

POBLACIÓ ACTIVA	7 milions
ASSALARIATS	4 milions
AGRICULTURA	2 milions

CRONOLOGIA HISTÒRICA

1874-1900

- Final de la República. Alçament militar del general Martínez Campos (1874).
- Fi de les guerres carlistes i restauració de la Monarquia Borbònica (1876).
- **Redacció de la nova constitució** (1876).
- Privatització dels espais naturals (1879).
- Sagasta com a nou cap del Govern recupera llibertat de premsa (1881).
- Sublevacions republicanes i vagues repetides de treballadors (1883).
- **Manifestacions de protesta dels estudiants** (1884).
- **Creació dels sindicats de treballadors** (1889).
- Alternança de governs conservadors i liberals.
- **Atemptat amb bomba al Gran Teatre Liceu de Barcelona** (1893).
- Pèrdua de les colònies (Cuba, Puerto Rico, Filipines, ...) (1898).
- Unamuno, Ortega, Azorín, ... demanen l'**europèitxació intel·lectual i moral** (1898)
- **Prohibició de treballar als menors de 10 anys** (1900).

LA REVISTA

Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació

DOI: 10.2436/20.3009.01.134

Núm. 24 (juliol-desembre, 2014), pàg. 51-68

Societat d'Història de l'Educació dels Països de Llengua Catalana

ISSN: 1134-0258

e-ISSN: 2013-9632

TEMA MONOGRÀFIC

La premsa pedagògica en la construcció
de la identitat professional dels
mestres: *El Magisterio Balear*¹
*Educational media in the construction of teacher's
professional identity: El Magisterio Balear*

Francesca Comas Rubí

xisca.comas@uib.es

Universitat de les Illes Balears (Espanya)

Bernat Sureda Garcia

bernat.sureda@uib.cat

Universitat de les Illes Balears (Espanya)

Data de recepció de l'original: gener de 2014

Data d'acceptació: març de 2014

El Magisterio Balear fou una **revista** relacionada amb el **món educatiu** de les Illes Balears que es va publicar entre gener de **1873** i setembre de **1936**. La seva història es pot dividir en tres èpoques:

- **Primera època** (1873-1900). Diversos directors. Els primers mesos fou de periodicitat **desenal** i es va subtitular *Periódico de Primera Enseñanza* (1873-92). A partir de 1885 incorporà notícies estrangeres. Entre 1892 i 1900 es va subtitular *Periódico semanal de Primera Enseñanza*.
- **Segona època** (gener-juliol 1900): En fou director Francesc Sancho.
- **Tercera època** (octubre 1900-setembre 1936). Dirigida entre d'altres per Joan Capó i Valls de Padrines. Començà a incorporar algunes il·lustracions. Inicialment subtitulada *Semanario de Primera Enseñanza* i durant la II República, *Órgano de los maestros de Primera Enseñanza de esta provincia*.

La seva principal funció era la **difusió** de les **notícies de caire educatiu i pedagògic** que tenien a veure amb la **nostra comunitat**. Va ser **continuació** de la publicació *El Fomento Balear*.

EL MAGISTERIO BALEAR FOU:

Canal d'informació i difusió
pedagògica

- Conferències
- Articles
- Discursos pedagògics

Butlletí informatiu
“de l'administració”

- Vacants a les escoles
- Provisió de places
- Política administrativa
- Reivindicacions professionals

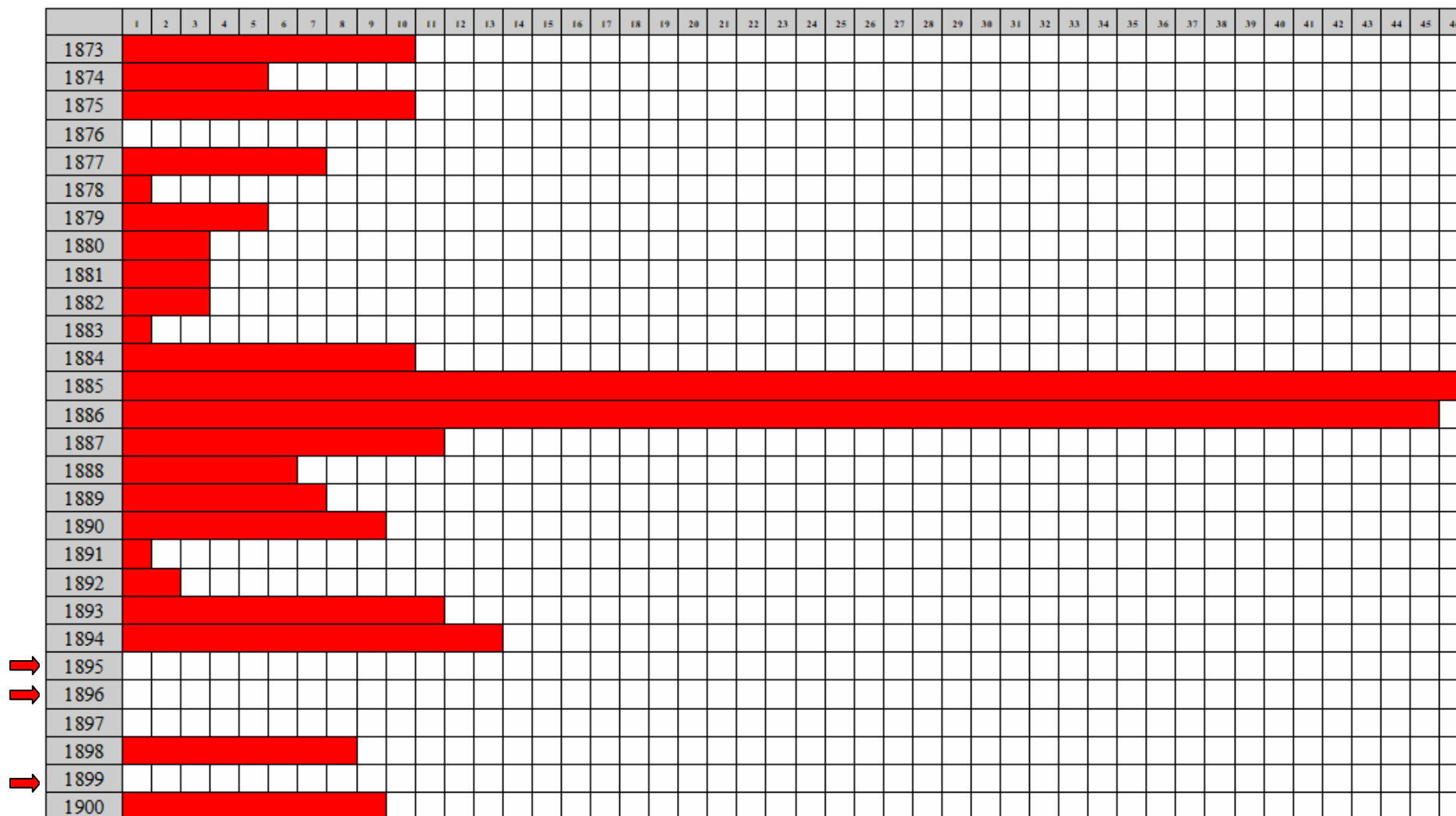
Òrgan de l'Associació de
Mestres de Primer Ensenyament

Col·lectiu de treballadors i
treballadores de l'ensenyament

Redactada pels propis mestres d'ensenyament primari

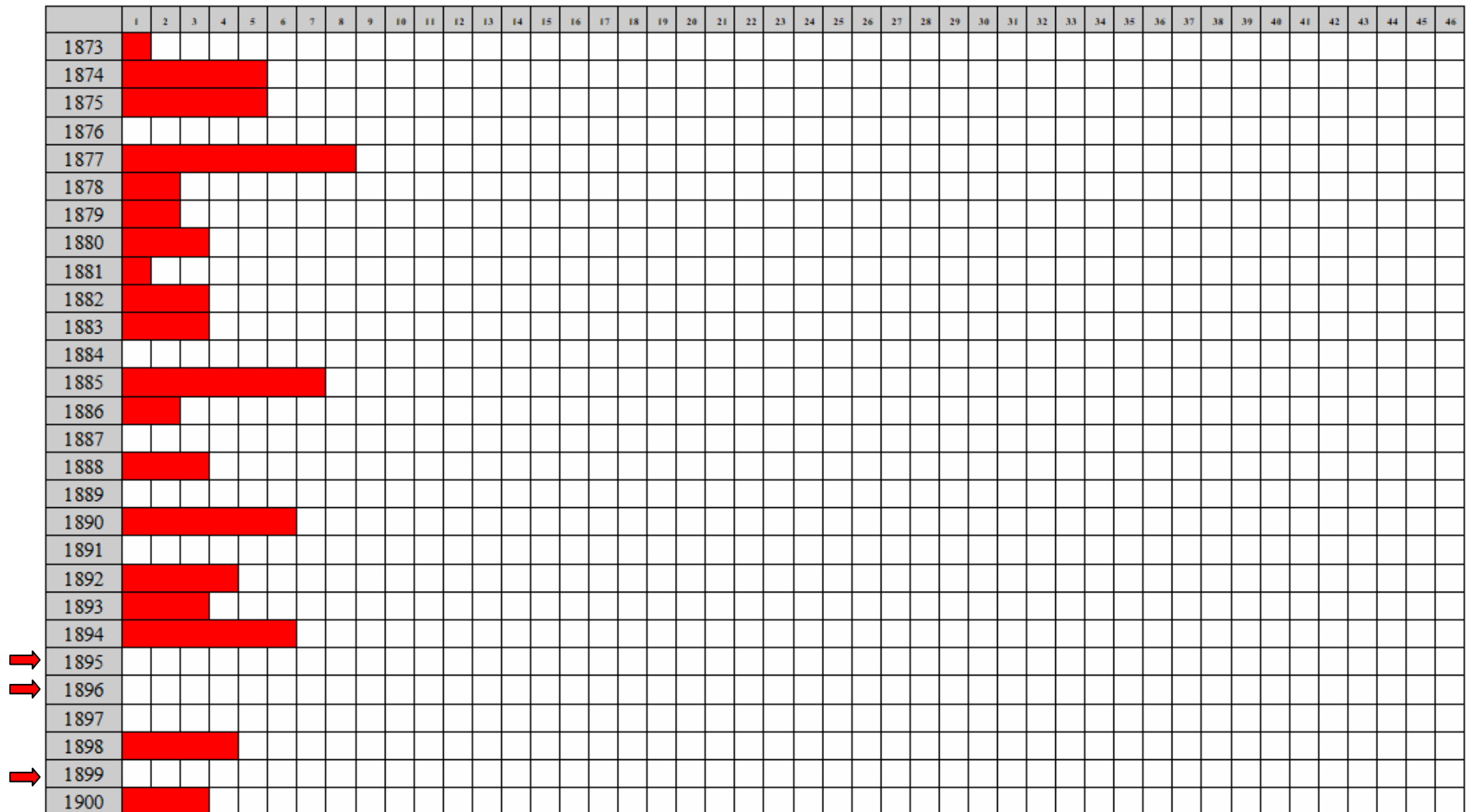
RELACIÓ DE NOTÍCIES 1873-1900

226 notícies relacionades amb Sóller

RELACIÓ DE NOTÍCIES 1873-1900

71 notícies relacionades amb Fornalutx

TRACTAMENT DE LES NOTÍCIES

DATA (dd/mm/aaaa)

NÚMERO

PÀGINA

TÍTOL (una frase que defineixi el tipus de notícia)

RESUM (tant si és una notícia breu com si és extensa)

A QUI AFECTA (persona o institució)

PROBLEMA AMB EL CERCADOR

Hem trobat **Biniaraix** escrit de moltes maneres: Biniarraitx, Biniarraix, Biniaratx, Biniarax, ...

CLASSIFICACIÓ DE LES NOTÍCIES PER TEMÀTICA

Administratives

- Proposició mestres/plaça
- Nomenaments
- Preses de possessió
- Cessaments
- Renúncies i reingressos de mestres
- **Escalafó general i provisional**
- **Provisió d'escoles i places vacants**
- Oposicions
- Permutes
- Gestió de places, escoles, mestres, ...
- Permisos
- Habilitacions
- Recursos d'alçada
- Sol·licituds de títols
- Adquisició terrenys per fer escoles
- Nous locals escolars
- Provisió d'alumnes
- Obres escolars
- Compliment d'instruccions
- Inauguració i tancament d'escoles
- **Visita d'Inspectors**
- Informes mestres

Econòmiques

- **Pagament mestres**
- Assignació de sous
- Aportacions solidàries
- Pressuposts municipals
- Ajornaments
- Deutes
- Negatives a fer l'abonament escolar
- **Pressupostos material escolar**

Altres notícies

- Reaparició del setmanari Sóller
- Valoració de l'Instrucció Primària
- Articles històrics
- **Articles pedagògics**
- **Anuncis comercials**
- Anuncis (no comercials)
- **Salut pública**
- Exposicions
- Inscripcions socis altres associacions

Altres notícies

- Escoles d'adults
- Crítiques i queixes
- Provisió d'alumnes
- **Obres escolars**
- Compliment d'instruccions
- Inauguració i tancament d'escoles
- Exàmens de revàlida
- **"Desaparició" d'una mestra**
- Defuncions mestres
- Colònies escolars
- Regal d'almanacs
- Notícia sobre els danys de les pluges
- **Memòries Associació de Mestres**
- Convidades a viatges
- Acomiadaments de mestres
- **Ensenyament de la dona**
- Agraïments
- Malalties

MESTRES DE SÓLLER I FORNALUTX (1873-1900) A LA REVISTA

EDUCACIÓ PÚBLICA

SÓLLER

- Josep Miró Pastor
- Pere Coll Estades
- Antònia Quer Sala

FORNALUTX

- Simó Garcés Martí
- Jaume Tugores Mulet
- Amador Torrens Calafat
- Maria Sastre Borràs
- Maria Ramon Boned
- Miquela Florit Font

BINIARAIX

- Francesc Canals Mayol
- Mateu Melis Font
- Joan Torrens
- Antoni Ferrer Fanals
- Maria (Colom) Trias
- Margalida Ferrer Fanals
- Maria Capó Barceló
- Margalida Triay Palliser

PORT

- Joan Covas i Capó

Pel que fa a l'ensenyament públic, **Sóller**, des de **finals del segle XIX** comptava amb **2 escoles unitàries de nins i 1 de nines. Una de nins i una de nines a Biniaraix i una altra de nins al Port.**

NOTÍCIES MÉS RECURRENTS (SÓLLER I FORNALUTX)

(92) **Anuncis comercials** (majoritàriament el mateix anunci que es repeteix a quasi tots els números de la revista entre 1885 i 1886).

(36) **Escalafó general i provisional** (del magisteri nacional) constitueix un sistema de **categorització** de les i els **docents** pertanyents a la carrera docent pública, segons les seves **funcions, títols, desenvolupament professional, temps de servei i resultats en els processos d'avaluació**, que determina la **remuneració i els ascensos de categoria** dels docents.

(15) **Pagaments de mestres** convocatòries que fa l'habilitat (pagador) per fer els pagaments. Encara *passaven més fam que un mestre d'escola*.

(12) **Visites d'Inspectors** que podien ser ordinàries o extraordinàries.

(12) **Provisió d'escoles i places vacants** a vegades per oposicions, per concurs o per ascens i d'altres solventades amb la presa de possessió d'un interí o d'una interina.

PROPAGANDA

0

MAQUINAS PARA COSER DE TODOS SISTEMAS RELOJERÍA DE RUBIROLA

Odon-Colom y Siete Esquinas—Palma.

Primera casa en esta Isla que hace tiempo viene expendiendo las máquinas para hacer ojales, camisería, sastrería, zapatería, y en especial para bordados.

Nuevos inventos, solidez y reformas.

La misma casa cuenta con viajeros inteligentes para atender á cuantas reclamaciones se le hagan, con residencia en esta Capital. Manacor, Felanitx, Sóller, Inca, Bini-salem, Mahon, Ciudadela e Ibiza.

Ven a á plazos de 4 á 10 reales semanales. Toda máquina se entrega á la prueba del comprador.

Se recomponen toda clase de máquinas para coser y además relojes, á precios módicos.

Relojeria de Rubirola, Odon-Colom.

1885-1886 ANYS ESPECIALS MOLTES NOTÍCIES PROPAGANDA

Un total de **92** notícies iguals a quasi cada exemplar.

MÀQUINES DE COSIR RELOJERÍA DE RUBIROLA

Un d'aquests viajantes
inteligentes vivia a Sóller

20-02-1875

núm. 8

pàgina 4

Sóller (Biniaraix)

INTENT DE SUPRESSIÓ DE L'ESCOLA DE BINIARAIX

Des de la revista es reivindica la necessitat de mantenir l'Escola de Biniaraix davant l'intent de tancament per part de l'Ajuntament de Sóller.

4

Segun nuestras noticias el Ayuntamiento de Sóller vuelve á la carga nuevamente para que se le permita suprimir la escuela de Biniarax. Parece imposible que por la mezquindad que cuesta la escuela del referido lugar, una Corporacion que, dada la importancia de Sóller, debe de ser ilustrada, trate con tanto empeño de causar un perjuicio á parte de sus habitantes privándoles de la instruccion necesaria.

05-06-1875

núm. 23

pàgina 3

Fornalutx

SOL·LICITUD DE REINGRÉS

El mestre **Simó Garcés** demana humilment que se l'indulti, reconeixent com a legítim el govern d'Alfons XII. Demana indulgència als companys professors i expressa submissió a les autoritats.

Hemos recibido carta de D. Simon Garcés, maestro que fué de la escuela de **Fornalutx** y que renunció hace algun tiempo, en la cual nos ruega consignemos en nuestro periódico su presentacion á indulto, «reconociendo el Gobierno de D. Alfonso XII y que como oveja descarriada vuelve al redil del Magisterio Balear donde es creada. Y si bien no se presentó directamente á la Ilma. Junta provincial, lo hizo no obstante al Sr. Secretario para que dicho señor lo hiciera á su nombre, pidiendo indulgencia y ser admitido en el Magisterio con el goce que las leyes le conceden pudiendo pedir por concurso las escuelas que le correspondan: advirtiéndole á sus comprofesores, de esta provincia, la misma indulgencia y á las Autoridades, Junta provincial y Sr. Inspector su sumision y respeto.»

01-12-1877

núm. 48

pàgines 1, 2 i 3

Sóller

ARTICLE SOBRE L'ENSENYAMENT DE LA DONA A SÓLLER

Autor: Josep Rullan

Segons l'autor, Sóller és un dels pobles més preparats per ensenyar a les dones de totes classes socials.

- *La educación de la muger (sic) debe dirigirse á formar de ella una buena madre de familia y siempre á que sea una excelente ama de casa.*
- *Bueno será que una joven sepa confeccionar adornos cuando disponga de ricos vestidos y de recursos sobrados para vivir; pero mejor le vendrá el saber cortar, coser y remendar la ropa cuando la riqueza no abunde en la familia, que es lo más general, y á lo que está más expuesta la muger en sus cambios de vida social.*

Año V. Palma 1.º de Diciembre de 1877. Núm. 48.

EL MAGISTERIO BALEAR

PERIÓDICO DE PRIMERA ENSEÑANZA.

Se publica todos los sábados.

DIRECCION Y REDACCION.	ADMINISTRACION	PRECIOS DE SUSCRICION.
ESCUELA DE STA. CATALINA.	único punto de suscripcion. Palacio, n.º 47.	Por trimestre. 1 1/2 pesetas. Por semestre. 2 1/2 . Por un año. 5 .

Retiramos el artículo de primer fondo que sobre la cuestion de *Libros de texto* teniamos dispuesto, para dar cabida al siguiente artículo que se ha dignado remitirnos nuestro apreciado amigo é ilustrado compañero D. José Rullan.

INSTRUCCION DE LA MUGER EN SÓLLER. (1)

Contados serán los pueblos en la Isla, que reunan medios tan abundantes y escogidos para la enseñanza y educacion de la muger como el de **Sóller**. Desde la clase menesterosa hasta el más rico propietario todos pueden instruir á sus hijas sin echar de ménos los recursos de la más opulenta capital. Veinte años han pasado desde que las Madres Escolapias establecieron su escuela en aquella localidad, y de su seno han salido ya jóvenes que hace largo tiempo se dedican á la enseñanza con un celo y aprovechamiento que admiran, sin que nunca la matriz haya desmerecido en lo más mínimo; ántes al contrario va progresando de día en día. Un suntuoso colegio con espaciosas salas para las labores propias del sexo capaces de contener más de trecientas educandas, un pensionado independiente con todas las comodidades apetecibles para alumnas internas, un huerto de naranjos rodeado de andenes con vistosas y aromáticas flores y un escogido número de profesoras que han hecho voto de consagrarse á Dios por medio de la educacion de la muger, constitu-

(1). Pueblo de la isla de Mallorca.

10-04-1886

núm. 15

pàgina 6

Fornalutx

ARTICLE D'OPINIÓ

Autor: Amador Torrens

És una crítica a la deixadesa d'alguns pares i de les autoritats per la manca d'escolarització de molts de nins i nines.

Destaca la importància de l'educació pública per evitar situacions de marginació provocades per les diferències entre classes socials.

AMADOR TORRENS.

Fornalutx Abril 1886.

¡POBRES SERES!

— — —

Contrístase nuestra mente al ver pulular por ciertas plazas y calles á esa pléyade de niños errantes y vagabundos, sin que los autores de sus dias presientan por un solo momento el miserable y triste fin que desgraciadamente por este camino les espera; se aleccionan las más de las veces prematuramente en la escuela del vicio, viéndose privados del beneficio de la educación ó instrucción, cosas ambas tan necesarias á la vida del alma como á la del cuerpo. Criminalmente abandonados por sus padres ó encargados, sin freno, sin norte y sin guia á sus tiernas pasiones y á sus perversos institutos, sin una alma generosa que los consuele, sin mas persona caritativa que los induzca al sentimiento del bien y finalmente

14-08-1886

núm. 33

pàgina 6

Fornalutx

EL MAGISTERIO BALEAR

PALMA 14 DE AGOSTO DE 1886.

LOS HABERES DEL PROFESORADO PÚBLICO.

En más de una ocasión ha clamado no sólo la prensa del ramo, sino también la política y la imparcial y hanse vestido en sus columnas numerosas discusiones sobre el tema que motiva las presentes líneas; resultando del fondo de aquellas la entera conformidad de que los Maestros de instrucción pública son la clase más desgraciada, la más desheredada y la menos atendida, y que por la importante misión que ejerce en la sociedad debería ser objeto de mejor suerte y de mayor consideración. No debe ser

ARTICLE D'OPINIÓ

Autor: Amador Torrens

➤ *Los sueldos que actualmente disfrutan los señores Profesores de España son mezquinos e insuficientes para atender las más apremiantes necesidades de la vida.*

➤ *(...) y el pobre Maestro viviendo limitado al exiguo sueldo que le fué asignado en el año 1857 vive sujeto á las exigencias de la época y esperando que brille el iris de paz y de ventura que desde tan larga fecha ansía.*

23-10-1887

núm. 43

pàgina 8

Sóller

TANCAMENT D'ESCOLES PÚBLIQUES A CAUSA DE LA ROSA

A finals del segle XIX, eren freqüents les epidèmies de grip, pigota, escarlatina, diftèria i rosa entre d'altres.

El subdesenvolupament econòmic, el baix nivell de vida (higiene, alimentació, roba, habitatge, ...) i la pèssima salubritat pública eren l'origen del problema.

Copiamos del semanario **Sóller:**

«A causa del sarampión, que ha tomado algún incremento en este pueblo, aunque con carácter muy benigno, el Excmo. Sr. Gobernador ha dispuesto se cerraran las escuelas públicas. Esta medida, muy acertada y eficaz, porque tiende á evitar la propagación de la enfermedad, creemos no dará el resultado de otras poblaciones, por la circunstancia de ser cinco únicamente las escuelas que permanecerán cerradas, y más de diez, que por ser privadas, seguirán con más concurrencia que la de antes.»

16-06-1888

núm. 24

pàgina 8

Sóller (Biniaraix)

DESAPARICIÓ D'UNA MESTRA DE BINIARAIX

«En el número 3325 del *Boletín Oficial* de la provincia correspondiente al sábado último, leimos, y nos extrañó sobremanera, una requisitoria por medio de la cual se cita y llama á D.ª Margarita Ferrer profesora de Instrucción primaria *que ha sido* (asi dice el testo) de Biniaraix, y se encarece á las autoridades de todos los ramos *que procedan á averiguar el paradero de la mencionada Señora.*

A la revista es mostra la sorpresa davant aquesta notícia per ser la mestra *una persona de conducta intachable y muy conocida en este pueblo.*

Fetes les investigacions pertinents va resultar que la notícia era falsa ja que la mestra havia anat a classe cada dia i ho podien justificar les seves alumnes.

Poc temps després (23-02-1889), per concurs de trasllats, Margalida Ferrer prengué possessió de l'Escola Unitària de nines de Búger.

03-11-1894	núm. 45	pàgina 6	Sóller i Fornalutx
10-11-1894	núm. 46	pàgina 7	Sóller i Fornalutx

APORTACIONS MONETÀRIES MONUMENT “MOYANO”

- Els mestres Josep Miró i Pere Coll de Sóller aportaren 5 ptes. cada un; Amador Torrens de Fornalutx, 3 ptes. i Joan Torrens de Biniaraix, 2 ptes. I les mestres Antònia Quer amb 3 ptes., Paula Ensenyat i Maria Colom, 2 ptes. cada una.
- **Total recaptat:** 37.000 pts. (insuficient). Aportació pressupost públic.
- **Inaugurat** l'11 de novembre de 1900 al carrer Atocha (Madrid).
- Després passà al pati de l'Institut Claudio Moyano i finalment al Carrer Claudio Moyano (1982, 125è aniversari Llei M.).

De recorte.—Del extracto que, de la sesión celebrada por el Ayuntamiento de Sóller el día 17 del actual publica nuestro colega de dicha localidad en su penúltimo número, entresacamos el siguiente párrafo:

«Reconocida la necesidad de adquirir locales en propiedad para las escuelas públicas de este distrito y pudiendo conseguirse el que actualmente ocupa la escuela de niñas de **Biniaraix** en cuyo corral podría construirse otro edificio para la de niños, por medio de permuta con el edificio municipal situado en la plaza de la Constitución que sirvió antes para repeso, acordó el Ayuntamiento por unanimidad verificar dicha permuta toda vez que conviene á los intereses del Municipio por ser mayor la cantidad que satisface por alquiler de dicha casa escuela que la que por igual concepto cobra de la antigua casa repeso de su propiedad, y practicar al efecto lo que sea procedente para recabar de la superioridad la aprobación del contrato de referencia.

NOTÍCIES DESTACADES

29-03-1898 núm. 13 pàg. 7

Sóller (Biniaraix)

9

TERRENY PER A UNA NOVA ESCOLA A BINIARAIX

L'Ajuntament de Sóller aprova per unanimitat construir una escola de nins al corral de l'Escola de nines de Biniaraix, permutant aquest espai amb el de l'antic edifici de l'escola de nins que costava molt de lloguer.

L'objectiu principal és que ambdós edificis escolars fossin de propietat municipal i estalviar-se els lloguers.

AMEIB

C/ Antoni Torrandell, 59 . Inca

Telèfon: 971504279

E-mail: ameib@dgpice.caib.es

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ, UNIVERSITAT
I I RECERCA
B DIRECCIÓ GENERAL
/ PRIMERA INFÀNCIA, INNOVACIÓ
I COMUNITAT EDUCATIVA

— **ARXIU** i
— **MUSEU** de
— l'**EDUCACIÓ** de
— les **ILLES BALEARS**

Aulí Ginard, Antoni / Llull Sarralde, Jaume / Pons Julià, Joan